

Et politi(*blikk*) for alle?

En teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2021

Kand.nr: 752

Antall ord: 6550

INNHALDSFORTEGNELSE

Tabell- og figuroversikt.....	2
1. INNLEDNING.....	3
1.1 Tema og problemstilling	3
1.2 Begrepsavklaringer og avgrensninger	4
2. METODE	6
2.1 Litteraturutvalg	6
3. HOVEDDEL	7
3.1 Kriminalstatistikken – et perspektiv på kriminalitet eller kontroll?.....	8
3.2 Sosioøkonomiske og strukturelle faktorer – kumulative ulemper som fanger politiblikket, eller bakenforliggende årsaker til kriminalitet?	11
3.2.1 Strukturelle forklaringer på skjevhetene i statistikken?	13
3.3 Politiinitiativets beslutningsgrunnlag for stopp og sjekk	15
3.3.1 Det erfaringsbaserte politiblikket.....	15
3.3.2 Et politi(blikk) for alle?	17
3.3.2.1 Sopp eller kantareller?	17
4. OPPSUMMERING OG AVSLUTNING	19
5. LITTERATURLISTE.....	22
6. SELVVALGT PENSUM	26

Tabell- og figuroversikt

1. Figur 1: Siktete i Norge, sammenligning mellom innvandrere fra europeiske og ikke-europeiske land
2. Tabell 1: Forbrytelser etterforsket i 1968-1998
3. Tabell 2: Straffede for narkotikalovbrudd, 2004-2008
4. Figur 2: Bosatte 15 år og over, etter innvandringskategori og kjønn, i prosent. 2010
5. Figur 3: Antall siktete innvandrere for rusmiddelovbrudd og trafikkovertridelser

1. INNLEDNING

Det er trolig lite ved ordenstjenesten som er så komplekst og sammensatt som tjenestepersonenes politiblikk, og en oppgave som dette åpner dermed for mange løsninger og muligheter. Til tross for at politiet skal være instansen som bidrar til å sikre innbyggernes rettigheter, trenger man ikke gå langt tilbake i historien for å finne eksempler på at det er store forskjeller knyttet til hvordan rettsapparatet behandler ulike deler av befolkningen. I denne bacheloroppgaven vil jeg derfor se nærmere på hvordan norsk politi bruker politiblikket til å avdekke kriminalitet i samfunnet, og om blikket behandler befolkningen likt eller ikke.

1.1 Tema og problemstilling

I kjølvannet av drapet på Breonna Taylor og George Floyd i 2020 ble rettsapparatets behandling av mennesker med synlig minoritetsbakgrunn, på nytt satt på dagsordenen. Fellesnevneren for begge hendelsene er at politiet endte livene deres, samt at de mottok massiv kritikk for måten maktutøvelsen ble gjennomført på. Vi har en nesten identisk hendelse i Norge – Obiora-saken fra 2006 hvor Eugene Obiora omkom under politiets pågrep (NOU 2009:12, s.175).

I B1 lærte vi om minoritetsbefolkning og kriminalitet, og hvordan mennesker med minoritetsbakgrunn i realiteten ikke begår mer kriminalitet, selv om det fremstår slik i statistikken. Jeg klarte ikke helt forstå hvordan dette var mulig, helt til jeg i praksisåret opplevde at vi gjentatte ganger kontrollerte en spesifikk gruppe av befolkningen. Her anmeldte vi narkotikalovbrudd gang på gang, og ungdommene ble etterhvert godt kjent med både politi- og straffereaksjoner. Dette fordret en viktig problemstilling - nemlig om politiblikket er diskriminerende.

Politiet i Norge er kjent for å være et rettferdig og mangfoldig politi, men også her finnes det flere studier og mye mediedekning som viser at norsk politi blir kritisert for å ha en diskriminerende tilnærming til publikum. I artikkelen *We are seen as a threat* (Kolind, Mie, Saarikkomäki, Solhjell, Wästerfors, 2018), viser kvalitative funn at ungdom med minoritetsbakgrunn i flere nordiske land opplever at politiet mistenkeliggjør og kontrollerer dem uten god grunn. Som politistudent synes jeg dette er et viktig tema, ikke bare fordi at vi som etat er avhengig av publikums tillit, men også fordi at alle våre landsmenn og -kvinner skal føle at vi virkelig er «*Et politi for alle*». Problemstillingen jeg ønsker å belyse i denne oppgaven

er derfor denne: «Skyldes overrepresentasjonen av innvandrere i kriminalstatistikken at politiblikket har diskriminerende egenskaper?».

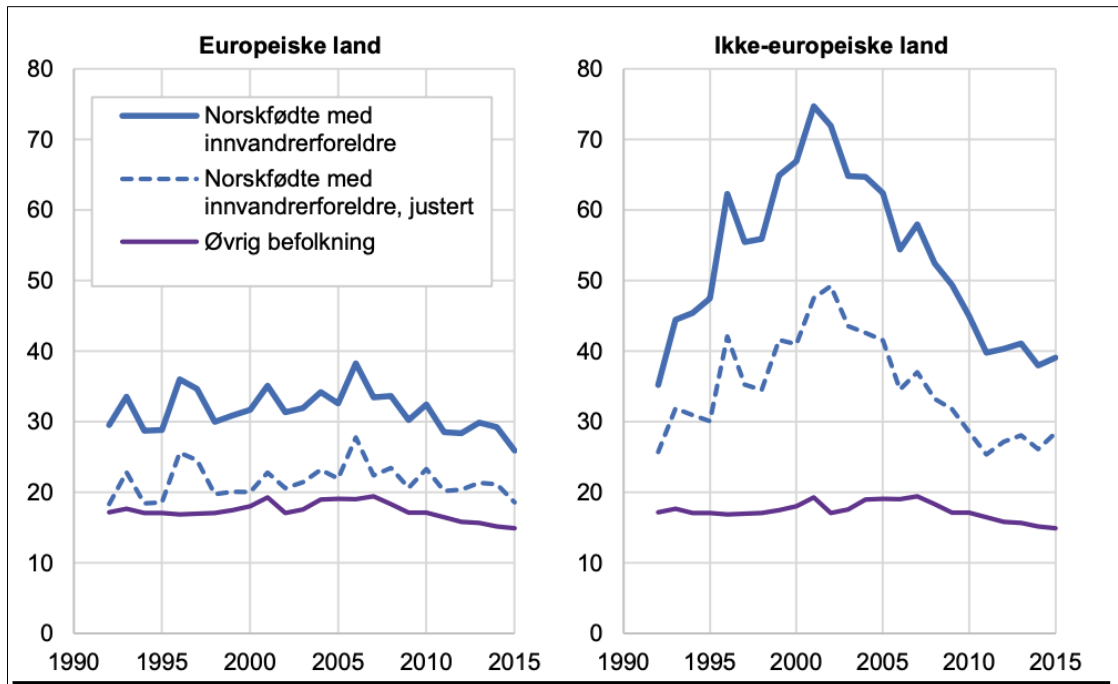
1.2 Begrepsavklaringer og avgrensninger

I det følgende vil jeg presentere ulike sentrale begreper og hvordan de vil forstås i oppgaven, samt hvilke avgrensninger oppgaven har.

Diskriminering kan defineres som «*usaklig eller urettmessig forskjellsbehandling av en person eller gruppe på grunnlag av kjønn eller etnisk bakgrunn*» (Lidén, 2015, s.25). Diskriminering kan skje på flere måter, blant annet direkte og indirekte. Direkte diskriminering kan defineres som de situasjoner hvor grupper eller enkeltindivider behandles ulikt, blant annet på grunn av deres etniske bakgrunn eller kjønn (Lidén, 2015, s.25). Indirekte diskriminering er en form for diskriminering hvor en tilsynelatende nøytral praksis eller bestemmelse fører til at en person blir dårligere stilt enn en annen i tilsvarende situasjon (NOU 2009:12, s.168). Årsaken til at jeg bruker begrepet *diskriminering* framfor *rasisme* beror på det faktum at rasisme potensielt ville resultert i at kontroll ble besluttet utelukkende på grunn av *utvalgte fenotypiske (fysiske) trekk*, mens diskriminering åpner for at det erfaringsbaserte politiblikket også leter etter *andre tegn* som avgjør om personen skal kontrolleres eller ikke, selv om hudfarge også her vil være av betydning for om personen blir stoppet eller ikke (Sollund, 2007, s.16).

Liv Finstad introduserte begrepet *politiblikket* for 21 år siden. Begrepet er et uttrykk for hvordan politibetjenten leser og tolker omgivelsene sine, og hun beskriver blikket som et inngripende, kontrollerende og omsorgsfullt blick (Finstad, 2000, s.60). For å kunne belyse hvilken rolle politiblikket har på kriminalstatistikken, har jeg i denne oppgaven fokusert på det kontrolldrevne politiarbeidet. Dette fordi kontrolldrevet politiarbeid i større grad er besluttet og iverksatt av politipatruljen selv, særlig ved politimetoder som «stopp og sjekk», som forøvrig også er den kontrollmetoden det primært er fokusert på. Dette gir et bedre bilde på hva politiet ser etter og prioriterer enn det hendelsesstyrte politiarbeidet hvor patruljen svarer på henvendelser fra publikum (Finstad, 2000, s.22). På grunn av dette rettes oppgavens hovedfokus mot en spesifikk lovbruddskategori som i større grad er avhengig av politiets kontrollvirksomhet for å bli oppdaget – nemlig narkotikalovbrudd. Det kan ikke utelukkes at noen av tilfellene som havner i statistikken er resultat av en publikumsbestilling, men kategorien omfavner likevel et lovbrudd som i mange tilfeller må oppdages av politiet selv.

Selv om trafikklovbrudd også primært avdekkes ved politikontroller, blir ikke dette tatt for seg i oppgaven.

Figur 1. (SSB, 2017/36). Siktete pr. 1000. Justerte tall er justert for kjønn og alder.

«Innvandrere» er et bredt begrep, og inkluderer i overordnet betydning alle som har bosatt seg i Norge fra et annet land. I denne oppgaven vil begrepet også omfatte norskfødte med innvandrerforeldre. SSB har i flere av statistikkene sortert gruppen «innvandrere» etter det de kaller «landbakgrunn», bl.a. «Europeiske land» og «Ikke-europeiske land», slik man ser i statistikken over. Det blir ikke gått nærmere inn på hvilke land som omfattes av de ulike gruppene, og videre i oppgaven refereres det til gruppene som henholdsvis «usynlige innvandrere» og «synlige innvandrere». Gruppen «synlige innvandrere» omfatter innvandrere som man kan anta har andre fenotypiske trekk enn majoritetsbefolkningen i Norge, og vil være den gruppen oppgaven fokuserer på. Som man ser av statistikken over er de også tydelig overrepresentert, sammenlignet med innvandrere fra europeiske land. Innvandringsgrunn blir ikke tatt for seg i oppgaven.

Kriminalpolitikens- og politiets prioriteringer, måltall og kriminalisering er faktorer som vil bli nevnt, men oppgavens omfang tillater ikke at det går i detalj rundt disse. Likevel er jeg klar over skjevheten disse faktorene kan skape i statistikken. Politiskjønnets kompleksitet, samt ordenstjenestens juridiske fundament vil heller ikke bli drøftet, grunnet oppgavens omfang.

2. METODE

Dalland beskriver *metode* som redskapet vi bruker i møte med det vi ønsker å undersøke. Metoden hjelper oss med å samle inn data, og dataen vil være informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår (Dalland, 2017, s. 52). Jeg har valgt å skrive en teoretisk oppgave, og har derfor brukt allerede etablert teori for å forsøke å belyse problemstillingen. Det er benyttet kvalitativ og kvantitativ forskning, da litteraturen jeg har valgt både omfatter empirisk forskning med bakgrunn i informasjon fra intervjuer, i tillegg til statistikk som i større grad er målbart. Dette har vært gunstig fordi den kvantitative forskningen har gitt et bredt blikk på temaet, mens den kvalitative forskningen har gjort opp for dette ved å gi en dypere forståelse av det man ser i statistikken (Dalland, 2017, s.52-53).

Da jeg påbegynte arbeidet med oppgaven gikk jeg i gang med en oppfatning om at politiblikket er et diskriminerende blikk som kontrollerer en utvalgt del av befolkningen hyppigere enn andre. Det er klart at egne erfaringer i tillegg til hendelser som Obiora, Floyd og Taylor, naturligvis har påvirket forforståelsen min. Jeg brakte med andre ord med meg en allerede eksisterende oppfatning om temaet da jeg skulle tolke informasjonen (Olsvik, 2013, s.111). Jeg har derfor forsøkt å bruke en systematisk utvelgelse av litteratur som har utfordret min egen oppfatning, i tillegg til at jeg har stilt spørsmålsteget ved det jeg har lest (Dalland, 2017, s.56). Jeg har gjennom arbeidet med etablert litteratur og en «lærende rolle» fått et mer objektivt blikk, og har forsøkt å sette ulike teoretiske synspunkter opp mot hverandre for å drøfte aktuelle spørsmål rundt problemstillingen (Olsvik, 2013, s. 145).

Oppgavens hoveddel starter med en klargjøring av hva kriminalitetsstatistikken er og hva denne viser, etterfulgt av sosioøkonomiske- og strukturelle faktorerens potensielle påvirkning på dette. Etter dette vil jeg ta for meg faktorer som kan være av betydning for politiblikket, før det i avslutningen vil komme en oppsummering av det som har blitt drøftet i oppgaven. Dette er ikke en konklusjon, men snarere en sammenstilling av hovedpoengene i oppgaven for å se disse i sammenheng.

2.1 Litteraturutvalg

Dalland skriver at det å ha inngående kunnskap om egen pensumlitteratur er viktig for å kunne gjøre hensiktsmessige utvalg av litteratur (Dalland, 2017, s. 158). Jeg har hatt fokus på å velge

kilder som har faglig tyngde, men har også brukt kronikker og medieoppslag som innslag for å tilføre et samfunnsnært syn på problemstillingen. Jeg var gjennomgående bevisst på om forfatterne av litteraturen jeg brukte hadde en agenda med det de skrev, og var derfor særlig kritisk til litteraturen utgitt av massemediene.

I arbeidet med litteraturinnhenting benyttet jeg meg av Politihøgskolens bibliotek ved å søke i Oria. Jeg har også brukt Google og Google Scholar, og fant mye litteratur på nettsidene til Statistisk sentralbyrå. På nett brukte jeg søkeord som blant annet «innvandrere og kriminalitet», «tillit til politiet», «politiblikket» og «politiskjønn». Hovedmålet med litteratursøket var å finne kilder med høy reliabilitet som kunne belyse problemstillingen fra forskjellige synspunkter. Ved hjelp av søkene mine fant jeg mye aktuell faglitteratur, blant annet «Politiblikket» av Liv Finstad, «Tatt for en annen» av Ragnhild Sollund og mangfoldige rapporter fra SSB.

Statistikken fikk ikke en så sentral rolle som det i utgangspunktet var tenkt, da politiskjønn som ligger bak anmeldelsene ikke kommer tydelig nok frem av statistikken alene. Likevel ble rapporter som formidler analyseresultatene fra aktuelle statistikker om kriminalitet og innvandrere viktige for å få belyst problemstillingen fra en mer kvantitativ og objektiv side. Statistikken i rapportene jeg primært refererer til - Skardhamar et al. (2011a & 2011b), og Andersen et al. (2017), baserer seg begge på etterforskede lovbrudd. Enkelte steder har jeg brukt tall og/eller figurer som er eldre enn den nyeste tilgjengelige statistikken. Dette fordi de brukes for å trekke paralleller til andre studier i samme tidsperiode, eller fordi nyere statistikk fra SSB ikke inkluderer alle innvandringskategorier.

3. HOVEDDEL

«[...]Et mulig vesentlig poeng er om innvandreres overrepresentasjon i registrert kriminalitet ikke skyldes at de faktisk begår mer lovbrudd, men at det er en høyere oppdagelsesrisiko fordi de er utsatt for mer kontroll fra politiets side. Med andre ord, så kan det være slik at innvandrere blir diskriminert i rettssystemet»

(Skardhamar, Thorsen, & Henriksen, 2011a, s.9)

Som nevnt vil jeg i denne oppgaven forsøke å belyse om måten politiblikket tolker menneskene det observerer i ordenstjenesten er rettferdig, og om det hvis ikke gjør seg synlig i statistikken.

Er det et diskriminerende politiblikk eller økt kriminalitet blant innvandrere som er årsak til overrepresentasjonen i kriminalstatistikken?

3.1 Kriminalstatistikken – et perspektiv på kriminalitet eller kontroll?

Kriminalstatistikken er en oversikt over den registrerte kriminaliteten i landet, publisert av Statistisk Sentralbyrå. Her sammenfattes registerdata fra rettsapparatet for å gi en oversikt på kriminalitetsbildet i samfunnet (Lomell, 2017, s.29). Det er dog flere faktorer ved statistikken det er nødvendig å være klar over, noe jeg vil ta for meg i dette kapittelet.

«Kontrollbildet» er en samlebetegnelse for den registrerte kriminaliteten i landet, og viser på mange måter det samme som det kriminalstatistikken gjør. Likevel skiller de seg ved at fokuset i større grad rettes mot at den registrerte kriminaliteten i enkelte tilfeller er et resultat av det politiinitierte arbeidet, fremfor et resultat av den faktiske kriminaliteten i samfunnet (Lomell, 2017, s.39). Likeledes argumenterer Nicolay Johansen (2015, s.28) for at tilfellene man finner i statistikken ikke nødvendigvis reflekterer den faktiske kriminaliteten i samfunnet – men heller politiets kontrollvirksomhet. Særlig gjelder dette i lovbruddskategorier som oppdages og anmeldes av politiet selv, slik som ved narkotikalovbrudd. Dette kan være en svakhet ved statistikken, da de personene som gjentatte ganger blir tatt for narkotikaovertridelser vil generere flere tilfeller til statistikken, uten at det gjenspeiler den faktiske bruken i befolkningen. Det samme gjelder når kontrollinstansene prioriterer mer ressurser på å kontrollere enkelte lovbruddskategorier, noe som potensielt gjør at flere blir tatt. Det at tallene da stiger betyr ikke nødvendigvis en økning i antall tilfeller – det kan derimot bety at de som tidligere kom unna med lovbruddet nå er blitt en del av statistikken.

På tross av dette er kriminalstatistikken et fruktbart måleverktøy på flere områder. Et eksempel er at det gir et bilde på politiets prioriteringer, og som tidligere nevnt - kontrollvirksomhet. Dette er aktuelt for en oppgave som dette fordi politiets skjønn og autonomi i det politiinitierte arbeidet i stor grad vil avgjøre hvor de kontrollerer, hvem som blir kontrollert, og potensielt hvem som blir en del av statistikken. Det er viktig å se det politiinitierte arbeidet i sammenheng med prioriteringene som gjøres på høyere nivå. Fastsatte prioriteringer kan føre til et styrt skjønn, noe som dermed også kan føre til et styrt politiblikk. Dette kommer jeg tilbake til senere.

Det er likevel mange andre faktorer som spiller inn på statistikkene, og Johansen har diskutert flere i «Det nyliberale janusansikt». Han nevner for eksempel at utvidede definisjoner og lovendringer har hatt betydning for hvordan handlinger som tidligere ikke var omtalt i lovverket, nå er det (Johansen, 2015, s.35). For denne oppgaven blir det særlig aktuelt å nevne kriminaliseringen av narkotikabefatning på 1960-tallet, samt «nullvisjonen» som kom på 90-tallet.

År	alt ¹	Narkotikaforbrytelser	Vinningsforbrytelser	Voldsforbrytelser	Sedelighetsforbrytelser	Skadeverk
1968	51 830	201	41 933	2 730	919	2 848
1973	86 992	1 262	73 795	4 061	874	4 604
1978	105 263	1 617	88 108	4 373	834	6 729
1983	159 598	3 793	133 052	6 869	896	11 752
1988	220 338	6 229	181 314	9 939	1 430	16 639
1993	248 203	11 739	194 907	15 031	2 232	15 570
1998	292 233	30 291	206 786	18 815	2 834	20 628
1998:1968	5,6	150,7	4,9	6,9	3,1	7,2

Tabell 1. (Statistisk Sentralbyrå, 1999) Forbrytelser etterforsket i 1968-1998.

Man ser av tabellen at anmeldelsene for narkotikalovbrudd økte betraktelig i denne perioden. På bare 5 år økte etterforskede narkotikalovbrudd med over 18 000 tilfeller. Som Johansen argumenterer for så taler ikke dette nødvendigvis for at antall personer som begikk narkotikalovbrudd hadde økt, men tvert imot at politiets kontroll mot rusmiljøet økte (Johansen, 2015, s.28). Et annet element er at det også ved narkotikalovbrudd trolig vil finnes mørketall som av flere årsaker ikke blir oppdaget av politiet. Dette kan blant annet være at flere begår narkotikaovertrедelser i eget hjem, hvilket er vanskelig for politiet å avdekke med mindre de skal inn i hjemmet av taktiske eller operative hensyn. Slik sett kan en skjevfordeling i statistikken kunne forklares av hvem som er tilgjengelig for kontroll, noe som også er et poeng jeg kommer tilbake til. Når det er sagt, kan man gjøre opp for mørketallene ved å sammenligne funn fra selvrapporteringsstudier. Slike undersøkelser tillater publikum å svare på spørsmål om deres egen kriminelle aktivitet, noe som kan gi et bredere bilde på den faktiske kriminaliteten i samfunnet, da undersøkelsen kan fange opp forhold politiet ikke alltid har mulighet til. Et eksempel på en slik undersøkelse er «Ung i Oslo 2018» som ble sendt ut til ungdommer fra ungdomstrinnet til Vg3. I følge forskningsartikkelen tilknyttet undersøkelsen, ble det avdekket

at det var dobbelt så mange ungdommer fra Frogner og Ullern som hadde brukt hasj som på Stovner og Alna.

«Økningen har vært større blant unge med norskfødte foreldre enn blant dem med innvandrerforeldre, og den er sterkest blant ungdom fra høyere sosiale lag» (Eriksen, 2018).

Når man sammenligner disse funnene med kriminalstatistikken over narkotikalovbrudd, er dette iøynefallende funn. Som man ser i tabellen under er andelen innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre hyppigere straffet for narkotikalovbrudd enn den øvrige befolkningen i samme aldersgruppe. Her må det dog tas høyde for at de 10 årene mellom selvrapporteringsundersøkelsen og statistikken kan hatt betydning, i tillegg til at «innvandrere» i denne statistikken omfatter alle etnisiteter, ikke bare «synlige innvandrere». Når det er sagt, viser nyere tall at trenden fremdeles er lik, selv om avviket har blitt mindre de siste årene (Statistisk Sentralbyrå, 2019).

	Absolutte tall					Per 1 000 innbygger 15 år og over				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
I alt	10 214	10 181	10 899	10 938	10 666	2,8	2,7	2,9	2,9	2,7
15-17 år	736	740	730	670	674	4,1	4,0	3,8	3,5	3,5
18-20 "	1 982	1 795	1 866	1 915	1 880	12,1	10,7	10,7	10,5	9,9
21-24 "	2 220	2 236	2 250	2 155	2 170	10,1	10,2	10,1	9,5	9,3
25-29 "	1 652	1 701	1 936	1 982	1 892	5,7	5,9	6,7	6,7	6,3
30-39 "	2 339	2 277	2 397	2 521	2 278	3,4	3,3	3,5	3,7	3,3
40- "	1 285	1 432	1 720	1 695	1 772	0,6	0,7	0,8	0,8	0,8
Øvrig befolkning	9 081	8 971	9 645	9 678	9 324	2,7	2,6	2,8	2,8	2,7
15-17 år	651	643	636	585	586	3,9	3,7	3,6	3,3	3,4
18-20 "	1 749	1 560	1 622	1 690	1 673	11,7	10,2	10,2	10,2	9,8
21-24 "	1 988	1 976	1 968	1 873	1 845	10,1	10,1	10,1	9,5	9,2
25-29 "	1 474	1 493	1 716	1 750	1 614	5,8	6,0	7,0	7,1	6,6
30-39 "	2 079	2 026	2 153	2 256	2 026	3,3	3,3	3,6	3,9	3,5
40- "	1 140	1 273	1 550	1 524	1 580	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7
Innvandrere	994	1 054	1 093	1 091	1 152	3,6	3,6	3,5	3,1	3,0
15-17 år	65	69	64	55	49	7,2	7,6	6,7	5,4	4,5
18-20 "	168	179	198	171	157	14,3	15,0	16,5	13,6	11,8
21-24 "	197	215	234	238	274	9,7	10,1	10,1	9,1	9,5
25-29 "	164	189	194	206	238	4,9	5,2	4,9	4,4	4,4
30-39 "	257	244	234	253	243	3,5	3,1	2,8	2,6	2,2
40- "	143	158	169	168	191	1,1	1,2	1,2	1,1	1,1
Norskfødte med innvandrerforeldre	139	156	161	169	190	9,0	9,0	8,4	7,8	7,9
15-17 år	20	28	30	30	39	4,5	5,5	5,3	4,9	5,8
18-20 "	65	56	46	54	50	22,6	17,7	12,2	12,1	9,6
21-24 "	35	45	48	44	51	11,3	13,7	13,9	11,9	12,5
25- "	19	27	37	41	50	3,8	4,8	5,8	5,7	6,3

Kilde: Straffereaksjoner. Statistisk sentralbyrå

Tabell 2. (SSB, 2011a) Straffede for narkotikalovbrudd, 2004-2008.

Det er også viktig å nevne at man ved selvrapporteringsstudier må være bevisst på at det finnes flere fallgruver. Blant annet gjelder dette særlig tilbøyeligheten til å svare ærlig, samt eventuelle misforståelser ved spørsmålene eller språklige utfordringer. Det er med andre ord nødvendig å poengtere at disse undersøkelsene kun kan gi en indikator på trenden, og ikke håndfaste tall på realiteten. På den andre siden ble det i 2007 gjennomført et forskningsprosjekt med mål om å

registrere bruken av narkotika ved å gjøre undersøkelser av kloakkvannet i Oslo. De tidlige prøvene viste dobbelt så høy forekomst av kokain på vestkanten i forhold til østkanten (Myhr, 2009). Selv om disse prøvene ble tatt flere år før undersøkelsen jeg nettopp refererte til, er det interessant å se at flere studier gir en pekepinn på at narkotikabruken på vestkanten er minst like omfattende, om ikke mer omfattende enn den på østkanten. Dette i samme tidsperiode som kriminalstatistikken viste flere straffede for narkotikalovbrudd blant mennesker med minoritetsbakgrunn, hvor majoriteten bor på østkanten.

Til nå har vi sett at statistikkene viser at de med minoritetsbakgrunn er overrepresentert i statistikken til tross for at selvrapporteringsundersøkelser og kloakkstudier viser at forekomsten av narkotika blant majoritetsbefolkningen også er høy, om ikke høyere enn hos minoritetsbefolkningen. Hvorfor er det slik?

3.2 Sosioøkonomiske og strukturelle faktorer – kumulative ulemper som fanger politiblikket, eller bakenforliggende årsaker til kriminalitet?

Kriminologer har i mange år sett på forklaringer til at enkelte begår kriminalitet. Årsakene er mange og sammensatte. Likevel er det enkelte faktorer jeg ønsker å trekke fram, nettopp fordi det er interessant å se om politibetjentens kunnskap om dem gjør at politiblikket bevisst eller ubevisst kan dreies mot dem (Finstad, 2000, s.113), eller om de på den andre siden faktisk kan føre til økt kriminell aktivitet.

En rapport fra SSB (2017) viser at faktorer som alder, bosted og fars sysselsetting tilsammen hadde mye å si for om minoritetsungdom ble en del av kriminalstatistikken eller ikke (Andersen, Holtsmark og Mohn, 2017, s.19). Både her og i Skardhamar sitt kapittel i «Kriminologi» (gjengitt i Lomell & Skilbrei, 2017, s.94), trekkes sosioøkonomiske og sosiologiske forutsetninger frem som avgjørende. Han argumenterer for at sosial kontroll er svært viktig, noe som utvilsomt blir en utfordring for de som kommer flyttende til et land som bare til dels er villige til å integrere dem. Minoritetsungdom forteller om en draging mellom den norske kulturen og den de kommer fra (Solhjell et al., 2018, s.5). Kløften mellom «oss og dem» blir angivelig enda mer tilstedeværende når de opplever at tilhørigheten til det som i

prinsippet er like mye deres land, blir utfordret av et rettsapparat som mener de er på feil sted når de beveger seg i enkelte områder, til tross for at de aktuelle områdene er «offentlige» (Solhjell et al., s. 14). Det at de i tillegg opplever at de er utsatt for hyppigere politikontroller er med på å forsterke følelsen av at de ikke hører hjemme. Det finnes også flere eksempler på at de med minoritetsbakgrunn føler seg diskriminert både i arbeidslivet og på boligmarkedet (Tronstad, 2009, s. 8 og 17). De som faller utenfor mister dermed viktige muligheter for integrering og sysselsetting, noe som kan føre til dårligere økonomi og lavere grad av tilhørighet. Som ungdom er dette trolig vanskelig, og i et forsøk på å føle tilhørighet kan svaret være å henge med andre som seg selv. Paradoksalt nok oppstår det på nytt et problem, da det å henge i «gjenger» gjør at publikum og politi anser dem for å være en trussel, noe som igjen fører til økt kontroll fra politiet (Solhjell, 2018, s.7).

Finstad (2000, s.113) argumenterer for at politiinitierte kontroller i stor grad retter seg mot de hun betegner som «gatefolket». I korte trekk hevder hun at mennesker med synlige kumulative ulemper, som eksempelvis dårlig økonomi og lav sysselsetting, vil være lette mål for politiblikket, nettopp fordi at de erfaringsmessig begår mer kriminalitet. Dette bekreftes også av Skardhamar, som fastslår at hos grupper med dårligere kår «*kan vi forvente høyere kriminalitetsrater*» (Skardhamar et al, 2011a, s.4). Ved lavere sysselsetting og dårligere økonomi vil man med andre ord kanskje ha et større insentiv til å begå kriminalitet. Synlige sosioøkonomiske utfordringer kan derfor bli trekkplaster for et politiblikk i søken på avvik. I tillegg argumenterer Ida Nafstad (2011, s.38), for at man muligens har en ulempe dersom man innehar fenotypiske trekk som allerede har blitt tildelt en uheldig sosial forutsetning som en ikke kan gjøre noe med. Et annet og svært viktig poeng, er at man som ungdom i trange og dårlige boforhold trolig er nødt til å oppholde seg mer i det offentlige rom på fritiden. Dette gjør dem tilgjengelige kontroll, noe som også er et poeng Finstad trekker frem (2000, s.113). En kan ut fra dette forstå politikontrollene som et resultat av *tilgjengelighet*, fremfor *diskriminering*.

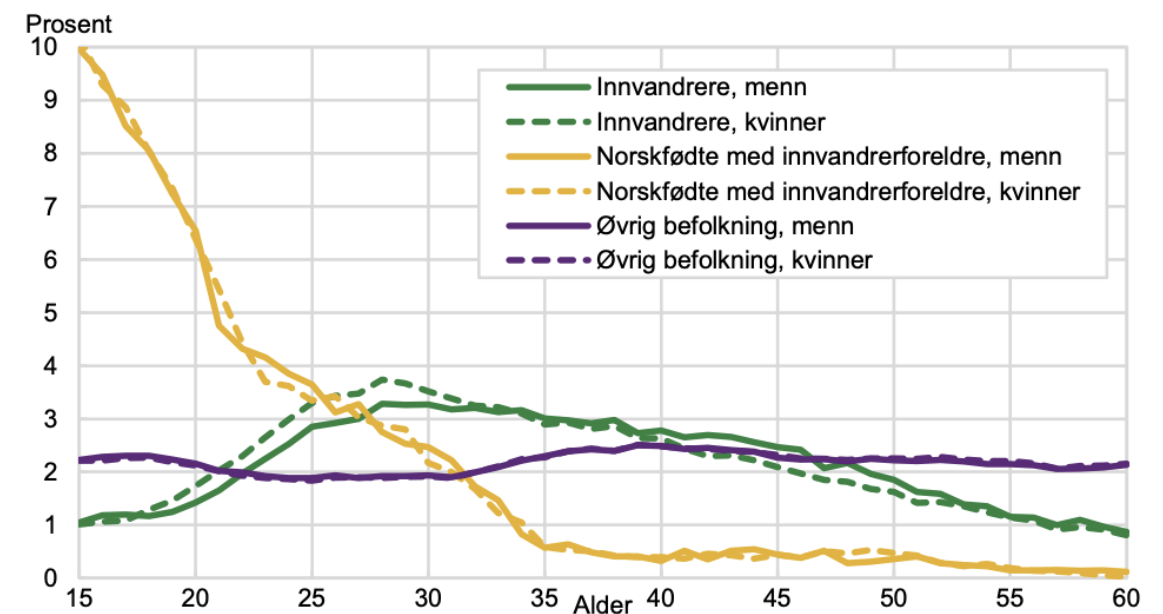
På den andre siden fant Sollund (2007, s.22) at politiet i møte med en guttegjeng med synlig minoritetsbakgrunn på Oslos vestkant ville blitt kontrollert fordi de var det hun kaller «out of place». Dersom politiblikket registrerer og handler ut fra hva som er «in» og «out of place», vil det vel da være naturlig at nordmenn som henger på steder hvor de kan anses for å være «out of place», kontrolleres på samme måte? På spørsmål om hva patruljen hadde gjort dersom de møtte en norsk gjeng på Grønland i Oslo, svarte de at de ikke hadde stoppet dem til tross for at

de var «out of place», ene og alene fordi de ikke tenkes å gjøre noe kriminelt. Her trekker hun frem at de faktorene som gjør at noe «ikke stemmer» for politiblikket, mulig forsterkes når det kobles med farge (Sollund, 2007, s.77).

Sosioøkonomiske faktorer kan med andre ord være av betydning, men er trolig ikke hele forklaringen. Derfor blir det aktuelt å se om det finnes andre, mer strukturelle forklaringer på det vi ser i statistikken.

3.2.1 Strukturelle forklaringer på skjevhetene i statistikken?

I Synøve Andersen et.al (2017, s.59) sin rapport trekker de frem flere faktorer som har betydning for overrepresentasjonen av mennesker med minoritetsbakgrunn i statistikkene. Jeg vil i det følgende ta for meg de mest aktuelle.

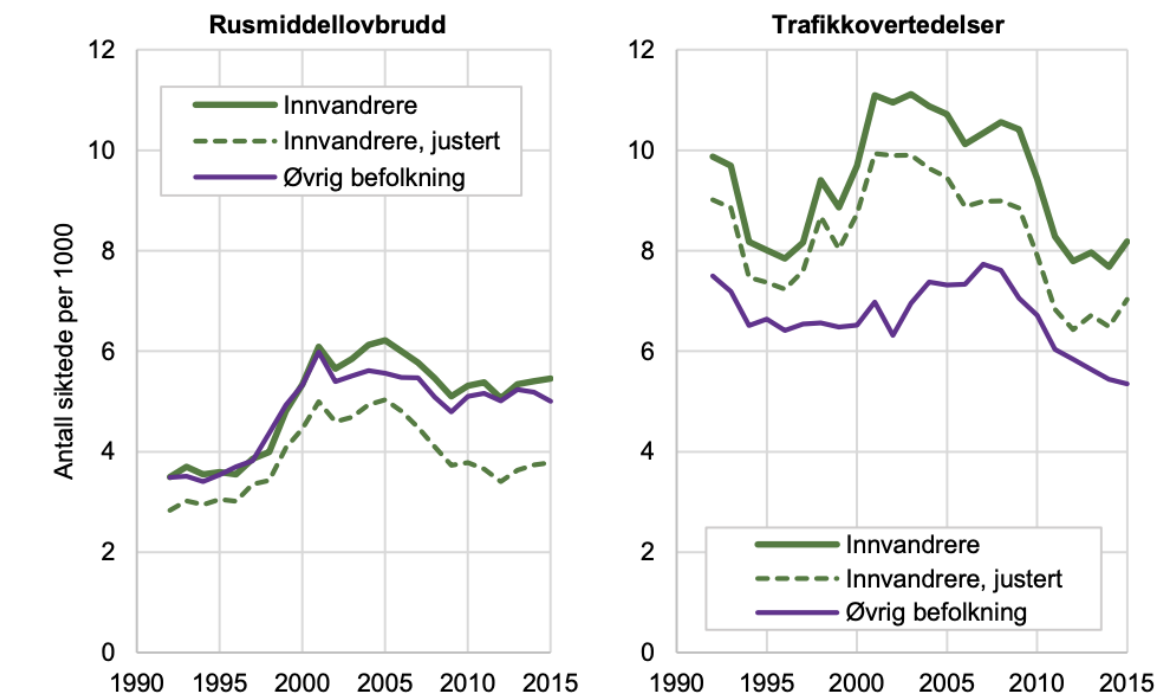

Kilde: SSB Befolkningsstatistikk.

Figur 2. (SSB/2017). Bosatte 15 år og over, etter innvandringskategori og kjønn, i prosent. 2010.

For det første er det aktuelt å trekke frem et ganske fremtredende og viktig poeng – nettopp forskjeller i befolknings sammensetning. Som man ser av tabellen er den demografiske strukturen hos norskfødte med innvandrerforeldre spesiell, da det er mange unge, og nesten ingen veldig gamle (Skardhamar & Thorsen, 2011b, s. 49). Dette alene gjør denne gruppen mer aktuell for kontroll, da de, som jeg har diskutert tidligere, oppholder seg mer i det offentlige

rom og dermed er mer tilgjengelig for kontroll. Dette, i tillegg til at aldersgruppen 17-25 er den aldersgruppen hvor det gjennomgående er vanligst å bli straffet (Skardhamar & Thorsen, 2011b, s.51). Kjønn vil også her være et viktig poeng. Menn er overordnet sett det kjønn som er mest representert i kriminalstatistikken, og er hevdet å være lovbrytere i større skala enn kvinner (Skardhamar et al, 2011b, s.19). Dette fører til at når man kontrollerer for kjønn og alder i statistikkene, blir overrepresentasjonen betydelig mindre, slik man ser av statistikken under.

Figur 3. (SSB, 2017/36). Antall siktede for rusmiddellovbrudd og trafikkovertridelser per 1000. Justerte tall er justert for kjønn og alder.

På linjediagrammet under ser man forskjeller i rusmiddel- og trafikkovertridelser. To lovbrudd som begge i stor grad er avhengig av politiets kontrollvirksomhet for å avdekkes. Her ser man tydelig hvor stort utslag justeringen for alder og kjønn har for statistikken i begge lovbruddskategoriene. Her ser man at innvandrere faktisk er underrepresentert i rusmiddellovbrudd når det justeres for alder og kjønn. Årsaken kan være at de som er innvandret fra andre land har en høyere gjennomsnittsalder, og dermed har en høyere grad av sysselsetting enn de unge. Men det kan også gi en indikasjon på at kontrollen av mennesker med synlig minoritetsbakgrunn ikke er overdrevet, og heller kan forklares av andre årsaker.

Når det er sagt må man være bevisst på at kategorien «innvandrere» her ikke inkluderer norskfødte med innvandrerforeldre. Det er mulig statistikken hadde sett annerledes ut dersom dette hadde blitt gjort, da de som nevnt tilhører en mer kriminalitetsutøvende aldersgruppe.

3.3 Politiinitiativets beslutningsgrunnlag for stopp og sjekk

«Stopp og sjekk» blir av Sollund beskrevet som politikontroller av både gående og kjørende (Sollund, 2007, s.13). Kontrollene er en politimetode som ofte brukes i arbeidstimer med lite publikumsbestilte oppdrag og dermed mer rom for politiinitiativer (Finstad, 2000, s.58). Det er med andre ord politibetjentenes skjønn og autonomi som i mange tilfeller bestemmer hvem som skal stoppes og hvorfor, uavhengig av om metoden brukes i forbindelse med et oppdrag eller ikke. Både Finstad (2000) og Sollund (2007) vektlegger at opplevelsen av at «det er noe som ikke stemmer» ofte er det som initierer stoppen (Sollund, 2007, s.50). Men hva betyr dette?

Beslutningsgrunnlaget politiet har i det kontrollrevne politiarbeidet beror primært på det de selv ser og opplever. Her vil blikket naturlig fokusere på å identifisere ting som ikke passer inn, noe som lite overraskende er i stil med mange av oppgavene politiet har. Når det er sagt, vektlegger Finstad at blikket også er et hjelpende og omsorgsfullt blikk (Finstad, 2000, s.60). Dette betyr i teorien at blikket ikke bare skal finkjemme omgivelsene med et kritisk, «sultent» blikk, men også være oppmerksom på mer trivielle arbeidsoppgaver – som i større grad svarer til politiets service- og hjelpefunksjon. I praksis kan man forstå blikket som todelt, hvor fellesnevneren for begge blikkene paradoksalt nok er at de både skal kontrollere og luke ut uregelmessigheter i omgivelsene. Spørsmålet her blir om vi til tross for at vi vel vitende lever i et flerkulturelt samfunn, muligens har lett for å anse de fenotypiske trekkene til majoritetsbefolkningen som det «normale»? Gjør dette at alle som ikke ser nordiske ut vil skille seg ut bare fordi de har annerledes hudfarge?

3.3.1 Det erfaringsbaserte politiblikket

Sollund skriver at hudfarge alene ikke er nok for at politiblikket skal registrere annerledesheten, men at oppmerksomheten trekkes mot dem basert på en allerede iboende *mening* (Sollund, 2007, s.17). Hun argumenterer for at man verken ser verden eller menneskene man møter med «nøytrale øyne», og at våre tidligere erfaringer og fordommer ubevisst vil legge føringer for hvordan vi tolker de vi møter. Finstad (2000, s.117), vektlegger også at politiblikket ikke er et

blikk man er født med, men et blikk som stadig utvikles ut fra de erfaringene man gjør seg i tjenesten. Dette gjør det aktuelt å stille spørsmålstegn ved objektiviteten et slikt blikk har. Dersom de subjektive opplevelsene en politibetjent gjør seg i møte med befolkningen legger grunnlaget for hvordan politiblikket tolker lignende situasjoner og personer i ettertid, vil det potensielt være store forskjeller i måten blikket forstår omgivelsene og menneskene rundt seg. Sollund (2018, s.68) trekker frem et eksempel - det som for det erfarne politiblikket tolkes som «kriminelt kroppsspråk», kan for den uerfarne virke som en henslengt holdning. Hun forklarer at det erfarne blikket biter seg merke i «subtile tegn» for å avgjøre om noen opptrer mistenksomt. Dette er på mange måter positivt fordi det, som hun argumenterer for, gjør at det er flere elementer som må være til stede før observasjonen fører til kontroll. Dette bekrefter politibetjent Hassan Ali i en kronikk publisert i VG i 2019. Her trekker han frem sin opplevelse av at minoritetsungdom som skaper bråk ofte «trekker rasismekortet» i møte med politiet (Ali, 2019). Han forteller at minoritetsungdom som er involvert i uro og kriminalitet automatisk antar at politiets tilstedeværelse og kontroll har rot i rasisme, når realiteten (i følge Ali), er at kontrollen er resultat av ordensforstyrrelsen eller lovbruddet de har vært involvert i. Dette er det viktig å ha i bakhodet når man leser studier som Solhjell sin, som utelukkende omhandler minoritetsungdommens opplevelse av møter med politiet. Ali trekker i likhet med Sollund frem et viktig poeng – det er flere faktorer som må være tilstede før politiet gjennomfører en stopp og sjekk.

Stopp og sjekk er ikke en metodikk med et klart juridisk fundament, men metoden benyttes ofte ved alminnelig utlendingskontroll hjemlet i utlendingsloven §21. Her presiseres det at blant annet «*tid, sted og situasjon*» må gi grunn for kontroll, samt at det må være *grunn til å anta* at personen har utenlandsk statsborgerskap, før kontroll kan gjennomføres (Utlendingsloven, 2008, §21). Kravet om tid, sted og situasjon er situasjonelle faktorer som ofte tas i betraktning også ved bruk av stopp og sjekk som ikke «hjemles» i utlendingsloven §21, noe Sollund (2007, s.58), også fant i sine studier.

På den andre siden kan de subtile tegnene politiblikket mistenkeliggjør, kombinert med situasjonelle faktorer føre til feiltolkning dersom det som for noen er en del av kulturen, blir tolket som mistenksomt av politiblikket (Sollund, 2007, s.68). «Å tolke innebærer alltid risikoen for å tolke feil» (Finstad, 2000, s. 123). Særlig uheldig kan dette være for de som allerede ved å være den de er, innehar egenskaper som politiblikket lett biter seg merke i. Dersom man i en spesifikk kontrollform har lært seg å sortere befolkningen etter det

politiblikket eksempelvis vil kategorisere som «ulovlig utlending», er spørsmålet om det å være utlending i seg selv på sikt kan få blikket til å fatte mistanke?

3.3.2 Et politi(blikk) for alle?

Randi Solhjell (et al., 2018), har i sin forskning om minoritetsungdommens møte med politiet, foretatt intervju av over 100 ungdommer med minoritetsbakgrunn fordelt i Norge, Sverige, Danmark og Finland for å kartlegge hvordan de opplever måten politiet møter dem på. Kort oppsummert kan man si at selv om Norge skiller seg positivt ut i forhold til de øvrige landene, hevder samtlige av informantene fra Norge at politiet utsetter dem for hyppigere kontroll enn ungdommer fra majoritetsbefolkningen. På spørsmål om hva de tror er årsaken til dette, peker de på flere faktorer som særlig avgjørende - nemlig utseende, klesstil og hvor de «henger» (Solhjell et al, 2007, s.10-11). Er det slik at politiblikket opptrer likt for alle, eller er det enkelte som kommer skjeve ut når blikket gransker omgivelsene?

3.3.2.1 Sopp eller kantareller?

Med et samfunn i endring kommer det jevnlig nye prioriteringer på politisk nivå, noe som på sikt vil ha ringvirkninger også i det polisiære arbeidet. Aktuelle eksempler på dette er både kriminaliseringen av narkotika og utlendingskontroll. Nils Christie (1985) var tidlig ut mot håndhevelsen av narkotikalovbrudd, og mente at narkotikaen var en «god fiende» for politikerne, ettersom at de ved å regulere bruken av narkotika også trodde de kunne få bukt med andre sosiale problemer (Christie, 1985). Fra et slikt perspektiv ble narkotika kriminalisert delvis av andre årsaker enn at bruken i seg selv var problemet, men heller at eksempelvis marihuana ble forbundet med mennesker som hadde sosiale egenskaper politikerne ikke likte. Ved at en handling ble kriminalisert på denne måten, hadde man allerede en klart definert fiende. Spørsmålet blir dermed om et slikt fokus kan «finjustere» politiblikket til å utvikle fordommer mot en spesifikk fenotypisk kategori? Et annet eksempel kan være politiets måltall på utlendingskontroll. Ved en kontrollform som utelukkende rettes mot innvandrere kan det kanskje tenkes at man på generell basis øker kontrollvirksomheten mot denne gruppen?

Det finnes flere eksempler på at synlig minoritetsungdom blir stanset uforholdsmessig mange ganger, selv om aktiviteten de bedriver i seg selv ikke er særlig mistenkeliggjørende. Allerede i 1998 skrev Dagbladet om Mouctar Doumbouya som i løpet av 3 uker hadde blitt kontrollert 17 forskjellige ganger fordi at politiet ønsket bevis på at sykkelens han disponerte var hans

(Vambheim, 1998). Et mer dagsaktuelt eksempel fant Solhjell i 2018, hvor en av informantene fortalte at han hadde blitt stoppet av politiet og «tatt med inn» fordi han hadde gått over veien på rødt lys midt på natta (gjengitt av Jære, 2019). Dette er to veldig forskjellige eksempler, men felles for dem begge er at de tilsynelatende ble utløst av noe så banalt og hverdagslig at en må kunne spekulere i om det var andre årsaker til kontrollene. Det er lett å ut fra dette få en oppfatning om at politiblikket selektivt kontrollerer de med synlig minoritetsbakgrunn, men det er viktig å for det første ta i betraktning at dette var informantenes subjektive oppfatning av hendelsen. For det andre kan det være andre årsaker til kontrollene. I sistnevnte eksempel kan det høres ut som at tid, sted og situasjon gjorde at politiblikket ble fanget, ikke av hans synlige minoritetsbakgrunn, men heller av at hans tilstedeværelse i det offentlige rom midt på natten var avvikende på grunn av hans alder. Dette kan derfor fremstå som en kontroll utløst av et hjelpende politiblikk, fremfor et inngripende et. Det skal sies at også jeg i praksisåret rulla ned ruta for å slå av en prat med folk som oppholdte seg i det offentlige rom på natta, uten at det var ment som en kontroll. For som Finstad så fint sier det, kan det «*finnes hjelp i kontrollen, og kontroll i hjelpen*» (Finstad, 2000, s.64). Politiets omsorgsfulle blikk kan dermed danne bakteppe for det som av noen kanskje kan oppleves som en (inngripende) kontroll – for det er jo i prinsippet det, det er. Med bakgrunn i Alis kronikk, og Finstads forklaring om kløfter mellom politi og «kjenning», kan dette kanskje være et eksempel på hvordan manglende gjensidig tillit mellom politi og minoritetsungdom kan påvirke måten vi tolker hverandres handlinger ut fra de rollene vi allerede har gitt hverandre (Finstad, 2000, s.117).

På den andre siden kan en kontroll med bakgrunn i et omsorgsfullt blikk også avdekke kriminalitet. Sollund (2007, s.54), argumenterer for at hyppigere kontrollvirksomhet av enkelte grupper vil avdekke flere straffbare handlinger innad i gruppen, noe som lite overraskende vil kunne føre til en overrepresentasjon i statistikken. Finstad på sin side trekker også fram at politiet ofte har en egen oppfatning av hva arbeidet som politi innebærer. Dette gjør seg særlig fremtredende i de timene hvor politiet selv legger føringer for arbeidsoppgavene (Finstad, 2000, s. 103). Dersom de man møter på nattestid når det er rom for politiinitiert arbeid ofte er de samme ungdommene som oppholder seg i det offentlige rom grunnet dårligere boforhold, kan en ikke utelukke at disse vil bli utsatt for mer kontroll enn andre. Skjevheten i kontrollbildet blir særlig dog fremtredende når de som tilhører andre grupper slipper kontroll i samme omfang, og dermed ikke ender opp i statistikken fordi de ikke blir kontrollert - selv om de i realiteten begår like mye kriminalitet. Den gjengen med norske ungdommer på Grønland kan i teorien derfor være et like godt «mål» for politiblikket dersom det er lovbrudd de er ute etter.

Finstad (2000, s.118), sammenligner politiblikket med det hun kaller «soppblikket». Hun trekker paralleller mellom erfaringene hun har gjort seg i skogen på sopptur og det erfaringsbaserte politiblikket. Soppblikket har lært hvor det er størst sannsynlighet for å finne kantarellene – akkurat slik det erfaringsbaserte politiblikket i det offentlige rom har lært hvor det kan finne lovbrudd. Det er en interessant sammenligning som illustreres godt. Det er lett å overse de andre soppene i skogen fremfor kantarellene når det er kantarellene man leter etter (Finstad, 2000, s.118).

4. OPPSUMMERING OG AVSLUTNING

Spørsmålet jeg har forsøkt å belyse i denne oppgaven er hvorvidt politiblikket har diskriminerende egenskaper, og om dette er årsaken til overrepresentasjonen av innvandrere i kriminalstatistikken. Finstad hevder at politiblikket formes etter erfaringene man gjør seg, noe som gjør de mellommenneskelige møtene man opplever i ordenstjenesten av høy betydning. Ali virker enig i dette, og sier at en rekke negative møter med minoritetsungdom derfor vil føre til fordommer mot denne gruppen (Ali, 2019). Kan politiblikkets erfaring (eller fordommer), ha rot i at minoritetsbefolkningens tilgjengelighet i det offentlige rom åpner for hyppigere negative møter? Eller kanskje enda viktigere – fører fordommene i det erfaringsbaserte politiblikket til at de med synlig minoritetsbakgrunn er overrepresentert i statistikken? Kanskje ligger svaret i at det faktisk er slik at minoritetsbefolkningen rett og slett begår flere lovbrudd?

Det er flere ting som taler mot at overrepresentasjonen skyldes at politiblikket har diskriminerende egenskaper – eksempelvis at «stopp og sjekk», til tross for at det ikke er en juridisk forankret metode, likevel har klare retningslinjer som krever at flere elementer må være på plass. Dersom man ser at disse elementene er tilstede, vil man som politi ta grep - uansett hvilken farge vedkommende har på huden. Stemmer mistanken om at den man kontrollerer besitter narkotika, vil det bety at politiblikket har sett korrekt. Skjer dette gang på gang vil det, selv om sluttresultatet som vises i statistikken kan fremstå som diskriminerende, faktisk være slik at enkelthendelsene ikke nødvendigvis er det. Som man også ser av statistikkene vil justeringer for alder og kjønn ha betydning, grunnet befolkningssammensetningen til norskfødte med innvandrerforeldre. En tilsynelatende overrepresentasjon i statistikken kan dermed delvis forklares av demografiske faktorer.

Likevel kan man ikke komme unna at det ut fra etablert teori kan virke som at politiblikket er et diskriminerende blikk - det har fordommer mot de som bor på gata, de som ruser seg, de som er ute på nattestid, de som er kjenninger fra før – kanskje også de med synlig minoritetsbakgrunn. Men er dette utelukkende en negativ ting? Det *kan* argumenteres for at politiblikkets oppgave faktisk *er* å være fordomsfullt, nettopp fordi at det uten fordommene ikke ville evnet å skille «normalt» fra «avvik».

Det at noen utsettes for mer kontroll enn andre kan ha bakgrunn i en rekke faktorer – at vedkommende er kjenning, er tilgjengelig for kontroll eller involvert i ordensoppdrag. Synlig minoritetsbakgrunn kan i enkelte tilfeller fange politiblikket mens det undrer om personen bedriver noe straffbart, men betyr det at dette alene utløser kontroll? Ut fra arbeidet til flere forskere, er svaret at dette er heller tvilsomt. For vil ikke politiblikket i utgangspunktet granske de fleste på denne måten? Sollund og Finstad trekker begge frem at det er små og konkrete detaljer som ofte er det som gir politiblikket et behov for å kontrollere (Sollund, 2007, s.68).

En kan heller ikke glemme at en politikontroll kan ha utspring i begge politiblikkene – både det kontrollerende og det hjelpende. Ettersom at metoden som brukes ofte er lik for begge blikkene, kan det dog være vanskelig for den kontrollerte å skjønne hvorfor den blir kontrollert. Solhjell fant i sin studie at det er mange ungdommer med minoritetsbakgrunn som opplever politiets kontroll som noe negativt. En feltstudie av minoritetsungdommens opplevelse av politikontroll kan gi indikasjoner på hvordan de *opplever* kontrollen, men sier sjeldent noe om *bakgrunnen* for den. Og som både Ali og Finstad argumenterer for, er det lett at det blir et negativt møte når både politi og minoritetsungdom fra før har klare forventninger til den andre parten (Finstad, 2000, s.117).

Det finnes likevel eksempler på at politiblikket på den andre siden kan legge grunnlag for kontroll som både kan være, og oppleves diskriminerende. Hvilke fordommer har man til en person som sykler på en dyr sykkel? Trolig ganske få. Hvilke fordommer har man til en person med *synlig minoritetsbakgrunn* som sykler på en dyr sykkel? Nok til at personen blir stoppet 17 forskjellige ganger. Dersom politiblikket utvikles av erfaringene det gjør seg, slik Finstad hevder, hvorfor stanset ikke kontrollene av Mouctar? Finstad forklarer at fenomen som dette paradoksalt nok kan skje når politiblikket husker ansiktet, men ikke hvorfor. Hun forklarer at personer som stoppes og sjekkes ofte, uten at kontrollen fører til en reaksjon, likevel kan forsterke følelsen av at vedkommende er en «aktiv kjenning» (Finstad, 2000, 117). Dette er

problematisk for de som til stadighet vekker mistanken i politiblikket, *tilsynelatende* uten annen grunn enn at vedkommende har synlig minoritetsbakgrunn (en kantarell?). Dersom dette er tilfellet ville et aktuelt spørsmål til en annen oppgave være om rollen politiblikket har forhåndsbestemt for denne gruppen dermed kan føre til at politiet skaper falske kjenninger?

Det råder ingen tvil om at minoritetsungdom som gjentatte ganger blir kontrollert av politiet opplever dette som stigmatiserende og ubehagelig, men som man kan forstå av både Finstad (2000), Sollund (2007) og Ali (2019), blir ikke kontrollene nødvendigvis gjennomført for å generere flere tall til statistikken. Kanskje en mulig brobygger for kløften mellom politi og minoritetsungdom kunne vært en instans som hjelper politiet med å følge opp de unge før de rekker å få en kriminell karriere? Det er tross alt vanskelig å nå igjennom som en hjelper når politiet primært blir husket for kontrollen- og ikke hjelpen politiblikket faktisk genererer.

5. LITTERATURLISTE

- Acharki, F. (2018, 9.juli). Flere unge blir tatt for cannabis på østkanten – selv om det røykes mer i vest. *NRK*. Hentet fra: <https://www.nrk.no/osloogviken/flere-unge-blir-tatt-for-cannabis-pa-ostkanten--selv-om-det-roykes-mer-i-vest-1.14112100>
- Ali, H. (2019, 4. mai). Kjære minoritetsungdom. Ikke kall kollegaen min for rasist! *VG*. Hentet fra: <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/K3Lq97/kjaere-minoritetsungdom-ikke-kall-kollegaen-min-for-rasist>
- Andersen, S.N., Holtmark, B., Mohn, S. B. (2017). *Kriminalitet blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre*. (SSB rapport 36/2017). Oslo: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/attachment/332143?ts=16035d6f0d8>
- Christie, N. (1985). *Den gode fiende* (3.utg). Oslo: Universitetsforlaget
- Dalland, O. (2017). Metode og oppgaveskriving, kapittel 3. I kompendium: *Vitenskapsteori og forskningsmetode B3 2020/2021*. Oslo: Politihøgskolen.
- Eriksen, N. (2018, 27. september). Sterk økning i hasjbruk blant ungdom i Oslo. *Oslo Met*. Hentet fra: <https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/sterk-okning-hasjbruk-ungdom-oslo>
- Finstad, L. (2000) *Politiblikket* (1.utg.). Oslo: Pax Forlag AS
- Frogner, P., Paulsen, J.E. (2017). Det normalvitenskapelige politiblikket. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1(4), s.301-316. Hentet fra https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/bitstream/handle/11250/2457867/det_normalvitenskapelige.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Furuly, T., Olsson, S.V., Senel, E. (2018, 19. juni). Trendsifte blant ungdom: Mer hasj og vold. *NRK*. Hentet fra: <https://www.nrk.no/osloogviken/trendsifte-blant-ungdom-mer-hasj-og-vold-1.14084713>

- Haslund, U. (1999 1.september). Kraftig økning i narkoforbrytelser. Hentet fra:
<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/kraftig-okning-i-narkoforbrytelser>
- Johansen, N.B. (2015). *Det nyliberale janusansikt: Straff i frihetens tid* (1. utg). Oslo: Novus
- Johansen, N. B., Ugelvik, T. & Aas, K. F. (2013). *Krimigrasjon? Den nye kontrollen av de fremmede*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Jære, L. (2019, 17.januar). Minoritetsungdom blir oftere stoppet av politiet. *Forskning.no*.
Hentet fra: <https://forskning.no/kriminalitet-partner-politihøgskolen/minoritetsungdom-blir-oftere-stoppet-av-politiet/1280915>
- Kolind, T., Mie, B., Saarikkomäki, E., Solhjell, R., Wästerfors, D. (2018). We are seen as a threat: Police stops of young ethnic minorities in the Nordic countries. *Critical Criminology* (27), 347-361. DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s10612-018-9408-9>
- Lidén, H., Midtbøen, A. H. (2015). *Diskriminering av samer, nasjonale minoriteter og innvandrere i Norge*. (Institutt for samfunnsforskning rapport 01/2015). Oslo: Institutt for samfunnsforskning. Hentet fra:
https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2440432/ISF-rapport_2015_1_v3_endret.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- Likestillings- og diskrimineringsloven. (2017). Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (LOV-2017-06-16-51). Hentet fra: <https://lovdata.no/lov/2017-06-16-51>
- Lomell, H.M. Skilbrei, M. L. (2017). *Kriminologi* (3.utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Myhr. K. (2009, 5. november). Mer kokain i kloakken på Oslo vest enn øst. *Dagbladet*.
Hentet fra: <https://www.dagbladet.no/nyheter/mer-kokain-i-kloakken-pa-oslo-vest-enn-ost/65160574>

Nafstad, I. (2011). *Rusbrukere i det offentlige rom i Oslo: De kriminelle kroppene*. I kompendie: *Kriminologi B3, 2020/2021*. Oslo: Politihøgskolen.

NOU 2009:12. (2009). *Et ansvarlig politi. Åpenhet, kontroll og læring*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/b23f9c491cea42f1b99f46aae899377e/no/pdfs/nou200920090012000dddpdfs.pdf>

NOU 2017:9. (2017). *Politi og bevæpning – Legalitet, nødvendighet, forholdsmessighet og ansvarlighet*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-9/id2545750/?ch=7>

Olsvik, E. H. (2013). *Vitenskapsteori for politiet*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Oslo Politidistrikt. (2016). *Parallellsamfunn? – et politiblikk*. Hentet fra: <https://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2017/01/Parallellsamfunn-et-politiblikk.pdf>

Skardhamar, T., Thorsen, L. R. & Henriksen, K. (2011a). *Kriminalitet og straff blant innvandrere og øvrig befolkning*. (SSB rapport 21/2011). Oslo: Statistisk Sentralbyrå.

Skardhamar, T., Thorsen, L. R. (2011b). *Stor variasjon i innvandreres kriminalitet*. (SSB rapport 4/2011). Oslo: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/stor-variasjon-i-innvandreres-kriminalitet>

Sollund, R. S. (2007). *Tatt for en annen. En feltstudie av relasjonen mellom etniske minoriteter og politiet* (1.utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Statistisk sentralbyrå. (2021a). *Fakta om innvandring*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/faktaside/innvandring>

Statistisk sentralbyrå. (2020a). *Færre voksne men flere barn tatt for lovbrudd*. Hentet fra <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/faerre-voksne-men-flere-barn-tatt-for-lovbrudd>

Statistisk sentralbyrå. (2021b). Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.

Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef>

Statistisk Sentralbyrå. (2019). Mer detaljerte tall for siktede med innvandringsbakgrunn.

Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/mer-detaljerte-tall-for-siktede-med-innvandrerbakgrunn>

Statistisk sentralbyrå. (2020b). Nye tall for siktelser og innvandrerbakgrunn.

Hentet fra <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/nye-tall-for-siktelser-og-innvandrerbakgrunn>

Thorsen, L. R., Lid, S. & Stene, R. J. (2009). *Kriminalitet og rettsvesen 2009*. Oslo: Statistisk sentralbyrå.

Tronstad, K. R. (2009). *Opplevd diskriminering blant innvandrere med bakgrunn fra ti ulike land*. (SSB rapport 47/2009). Oslo: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra:

https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200947/rapp_200947.pdf

Utlendingsloven. (2008). Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (LOV 2008-05-15-35). Hentet fra: <https://lovdata.no/lov/2008-05-15-35>

Vambheim, L. (1998, 4.september). – Stoppet 17 ganger. *Dagbladet*. Hentet fra:

<https://www.dagbladet.no/nyheter/stoppet-17-ganger/65477666>

6. SELVVALGT PENSUM

Finstad, L. (2000) *Politiblikket* (1.utg.). Oslo: Pax Forlag AS

(Kapittel 1, 2, 3, 4 og 5. 111 sider).

Johansen, N.B. (2015). *Det nyliberale janusansikt: Straff i frihetens tid* (1. utg.). Oslo: Novus

(Del 1. 17 sider).

Kolind, T., Mie, B., Saarikkomäki, E., Solhjell, R., Wästerfors, D. (2018). We are seen as a

threat: Police stops of young ethnic minorities in the Nordic countries. *Critical*

Criminology (27), 347-361. DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s10612-018-9408-9>

(14 sider).

NOU 2017:9. (2017). *Politi og bevæpning – Legalitet, nødvendighet, forholdsmessighet og*

ansvarlighet. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-9/id2545750/?ch=7>

(Kapittel 6. 42 sider).

Sollund, R.S. (2007). *Tatt for en annen. En feltstudie av relasjonen mellom etniske*

minoriteter og politiet (1.utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

(Kapittel 1, 3, 4 og 9. 98 sider).

Skardhamar, T., Thorsen, L. R. & Henriksen, K. (2011). *Kriminalitet og straff blant*

innvandrere og øvrig befolkning. (SSB rapport 21/2011). Oslo: Statistisk Sentralbyrå.

(64 sider).

Skardhamar, T., Thorsen, L.R. (2011b). *Stor variasjon i innvandreres kriminalitet*. (SSB

rapport 4/2011). Oslo: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: [https://www.ssb.no/sosiale-](https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/stor-variasjon-i-innvandreres-kriminalitet)

[forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/stor-variasjon-i-innvandreres-](https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/stor-variasjon-i-innvandreres-kriminalitet)
[kriminalitet](https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/stor-variasjon-i-innvandreres-kriminalitet)

(5 sider).

Oslo Politidistrikt. (2016). *Parallelsamfunn? – et politiblikk*. Hentet fra:

<https://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2017/01/Parallelsamfunn-et-politiblikk.pdf>

(34 sider).

Totalt: 385 sider